

Het Linnaeusklokje

KNNV afdeling Noordwest-Veluwe

2026 nummer 3 september-december

*Voor wie onze
natuur echt wil
leren kennen*

Wat weet je van ...

Nee, het gaat me niet om dat zinnetje uit 'De slimste mens'. Albert Einstein zei eens: "We weten nog steeds niet één duizendste van één procent van wat de natuur ons heeft geopenbaard".

Zo voel ik me ook wel een beetje als het gaat om de KNNV Noordwest-Veluwe. Tot voor kort was ik alleen actief in de Fotografiegroep. Nu loopt mijn voorzittersmailbox vol en lijkt het wel of ik overal wat van af moet weten en er ook nog verstand van moet hebben. Maar het begin is nu gemaakt. De eerste bestuursvergadering is inmiddels geweest, net als het eerste overleg met de coördinatoren van de werkgroepen. Ook is er overleg geweest met een aantal groene organisaties (KNNV NW-Veluwe, Vogelbeschermingswacht, Groei en bloei, IVN Nijkerk, NMP Ermelo en NMP Putten) uit onze omgeving. De groene organisaties gaan hun activiteiten aan elkaar doorgeven, zodat leden daaraan kunnen meedoen. Er komt een artikel over beschermingsactiviteiten om gemeenten beter te adviseren over natuurimplicaties.

In de week van de biodiversiteit heeft onze afdeling maar liefst 6 geslaagde activiteiten georganiseerd. Er is twee keer gewandeld in de natuurtuin Ermelo, gezocht naar Paarbladig goudveil bij Ugchelen, planten geïnventariseerd in het Soerel, vogels gezocht in de polder en een interessante lezing over de kleine marterachtigen. Ook landelijk is het aantal activiteiten sterk toegenomen.

Daarnaast vraagt ook de landelijke KNNV aandacht voor het 125-jarig bestaan.

Je kan jezelf net zo druk maken als je wilt, maar ik hou graag wat tijd over om zelf in de natuur te zijn en te kijken wat die mij kan openbaren. Camera en verrekijker bij me, soms alleen, soms met mijn liefste of met mijn zwager. Genieten van wat de natuur jou leert, genieten van wat je tegenkomt. In de Eempolder ontmoette ik 2 paartjes Bruine kiekendieven die hun nest maakten.

Bruine kiekendief, foto Wim Hamer

In de Arkemheerpolder zag ik de Grutto's weer en sommige namen een lekker bad.

Grutto, foto Wim Hamer

Toen ik bij Oldenaller de werkgroep landschapsbeheer bezocht, wees Lourens me op een heel klein, redelijk zeldzaam plantje: het Muskuskruid.

Muskuskruid, foto Wim Hamer

En dat is dan allemaal even genieten.

Naast alle prachtige activiteiten, waarvoor ik graag naar de agenda verwijst, nog een leuke tip. Op 5 september is in de natuurtuin de Zandkamp in Ermelo weer Fête de la nature met allerlei leuke activiteiten. U kunt mij ontmoeten bij de poffer-tjeskraam (ik bak ze).

Ik wens u allemaal weer veel lees- en leerplezier met dit nieuwe Linnaeusklokje.

Wim Hamer, uw lerende voorzitter

Voorplaat

In dit nummer veel aandacht voor libellen en juffers. Er zijn op dit moment in Nederland 75 soorten te vinden, dus dat is voor een insectengroep nog redelijk overzichtelijk. Tamelijk bijzonder zijn de twee soorten beekjuffers. De Weidebeekjuffer, *Calopteryx splendens*, heeft gedeeltelijk donkere vleugels. De Bosbeekjuffer, *Calopteryx virgo*, op de foto, is de enige Nederlandse libel met geheel donkere vleugels. De vlinderachtige vlucht is helaas op nog maar weinig plaatsen in Nederland te zien – alleen lokaal in Noord-Brabant, Limburg en de Achterhoek. De soort is sterk afhankelijk van vrij meanderende, beschaduwde beken met een goede waterkwaliteit. Dit exemplaar is op 10 juli van dit jaar gespot door Nico de Jong bij kasteel Vaalsbroek in Zuid-Limburg op een blad van Haagbeuk, *Carpinus betulus*.

BESTUUR

Voorzitter	Wim Hamer	voorzitter@noordwestveluwe.knnv.nl
Secretaris	Mark Overmars	secretaris@noordwestveluwe.knnv.nl
Penningmeester	Maryke Mak	penningmeester@noordwestveluwe.knnv.nl
Bestuurslid	Liana Minnema	bestuurslidlm@noordwestveluwe.knnv.nl
Bestuurslid	Marianne Keeris	bestuurslid@noordwestveluwe.knnv.nl
postadres		Mastmeen 53, 3844 KE Harderwijk

WEBSITE/NIEUWS

Webmaster en nieuwsbrief	Dineke de Visser	webmaster@noordwestveluwe.knnv.nl
Nieuwsbrief	Anne-Marie Fondse	jmfondse@gmail.com
Redactie Linnaeusklokje	Nico de Jong	klokje@noordwestveluwe.knnv.nl
Bezorging	Flory Eibrink	bezorging@noordwestveluwe.knnv.nl

COÖRDINATOREN

Activiteitencoördinator	Dick Dooyewaard	dick.dooyewaard@gmail.com
Cursuscoördinator	Marianne Keeris	cursus@noordwestveluwe.knnv.nl
Fotografiegroep Camera Natura	Wilma Stoof	w.stoof@planet.nl
Werkgroep landschapsbeheer	Arina en Lourens de Wolf	landschapsbeheer@noordwestveluwe.knnv.nl
Paddenwerkgroep	Hans Fondse	jmfondse@gmail.com
	Lynn Knossen	lynnknossen@gmail.com
Plantengroep	vacature	p.pfaff38@gmail.com
Vlindergroep	Peter Pfaff	p.pfaff38@gmail.com
Vogelgroep	Hans Fondse	jmfondse@gmail.com
Paddenstoelgroep	Dick Dooyewaard	dick.dooyewaard@gmail.com
	Annemarie Kooistra	aekooistravroegop@hotmail.com
Werkgroep natuurgegevens	Lex Groenewold	lexgroenewold@gmail.com
Wandelgroep	Emke van Hemert	wandelen@noordwestveluwe.knnv.nl

OVERIGEN

Ledenadministratie	Maryke Mak	leden@noordwestveluwe.knnv.nl
Promotie	Hanneke Schraven	pr@noordwestveluwe.knnv.nl

Indien u uw contributie niet per automatische incasso betaalt, wacht u dan a.u.b. op bericht van de penningmeester. Wilt u toch op eigen initiatief betalen, doe dit dan pas in het jaar waarvoor de contributie geldt en maak het correcte bedrag over dat op de website te vinden is.

Contributie 2026: leden € 38 , huisgenootleden € 19, jongerenleden € 22,75 (2027 nog niet bekend)

IBAN: NL37 TRIO 0338 9474 42 t.n.v. KNNV afd. Noordwest-Veluwe

Onze KNNV-afdeling is een ANBI. Een donatie is, binnen bepaalde regels, fiscaal aftrekbaar. De lokale of landelijke KNNV gedeeltelijk opnemen in uw testament behoort ook tot de mogelijkheden.

Een opzegging van het lidmaatschap dient tenminste twee maanden voor aanvang van het nieuwe kalenderjaar schriftelijk of per e-mail door het bestuur te zijn ontvangen.

De vijf witsnuitlibellen

door Mark Overmars (www.insectenfotograferen.nl), foto's van de auteur

In juni hield onze afdeling een excursie waarbij we op zoek gingen naar de zeldzame Oostelijke witsnuitlibel. Dat was voor mij een mooie aanleiding om te proberen alle soorten witsnuitlibellen die in Nederland voorkomen te vinden en te fotograferen.

Sierlijke witsnuitlibel

Er komen in Nederland vijf soorten witsnuitlibellen voor: de Sierlijke witsnuitlibel, de Gevlekte witsnuitlibel, de Noordse witsnuitlibel, de Venwitsnuitlibel, en de Oostelijke witsnuitlibel. Ze zijn alle vijf zeldzaam. De Noordse en Venwitsnuitlibel zijn bedreigd. De Oostelijke neemt de laatste jaren juist wat in aantal toe. De witsnuitlibellen behoren tot de korenbouten, waar ook de oeverlibellen en de heidelibellen deel van uitmaken. Ze hebben, zoals de naam al zegt, allemaal een witte snuit (maar er zijn ook andere soorten libellen met een witte snuit).

Noordse witsnuitlibel

De Sierlijke witsnuitlibel had ik eerder in het Harderbos gezien, maar de andere soorten nog niet. Na wat zoeken op de website waarneming.nl zag ik dat de Sierlijke en Gevlekte witsnuitlibel veel bij de Kiersche Wijde in de Wieden waren gezien en dat de Noordse daar ook rondvloog, dus op een zon-

nige dag ging ik op die locatie op zoek. Zoeken was eigenlijk niet nodig. Ze vlogen in grote aantallen rond. Alleen de Noordse was moeilijk te vinden, maar uiteindelijk kreeg ik die ook op de foto. Als je op een dergelijke plek bent, heb je helemaal niet het idee dat de libellen zeldzaam zijn, maar ze komen natuurlijk maar op een beperkt aantal plekken in Nederland voor.

Gevlekte witsnuitlibel

De Venwitsnuitlibel was waargenomen op de Tongerse Heide, dus dat was mijn tweede locatie. De eerste libel die ik daar op de foto zette, was inderdaad een Venwitsnuitlibel, maar meer zag ik er niet. Er waren wel de nodige Gevlekte witsnuitlibellen. Sommige soorten libellen vliegen continu rond en zijn daardoor heel lastig te fotograferen, maar de witsnuitlibellen gaan gelukkig heel regelmatig ergens zitten.

Venwitsnuitlibel

Zo bleef alleen de Oostelijke witsnuitlibel over, maar daar ging gelukkig de KNNV-excursie naar op zoek. Ook deze kwam voor bij een plas op landgoed Tongeren, dus daar gingen we op een prachtige dag naar toe. En onze moeite werd beloond. De Oostelijke witsnuitlibel vloog daar in redelijke grote aantallen rond en liet zich goed op de foto zetten. Dat maakte mijn collectie foto's compleet.

Oostelijke witsnuitlibel

Kopij

Kopij voor Het Linnaeusklokje 1-2027 graag vóór 1 december 2026 mailen naar de redactie:
klokje@noordwestveluwe.knnv.nl. Het gebruik van het daarvoor bestemde formulier op de website verdient de voorkeur als het gaat om aankondigingen van excursies e.d.

Opstapplaatsen voor excursies

Harderwijk: Slingerbos, een zijweg van de Oranjelaan bij het Shell-station iets voorbij nummer 12 tegenover de fietsenstalling van het Korfbalveld. Voor navigatie: Slingerbos 12, Harderwijk, Ermelo: parkeerterrein hoek Groeneweg/Dirk Staalweg voor het Kerkelijk Centrum. Voor de fietstochten is er één startplaats: het VVV-kantoor in Ermelo, Stationsstraat 20, 3851 NH. Bij twijfel over het doorgaan van excursies, b.v. in verband met het weer, wordt men geadviseerd het Gastenboek op de website te raadplegen.

Een wonderlijke ervaring

door: Annemarie Kooistra

Op een dag liepen Ati en ik op een breed zandpad, op weg naar de locatie waar we zouden gaan monitoren.

Op een gegeven moment zag Ati een Vliegend hert op ongeveer een derde van het pad 9 in de breedte liggen.

Zij, het was een vrouwtje, lag op haar rug te spartelen met haar pootjes in de lucht.

Ik heb haar omgedraaid en bedacht dat zij daar op een gevaarlijke plek was.

Het pad wordt veel door honden-uitlaters en door ruiters gebruikt.

Zij zouden haar ongezien kunnen vertrappen.

Het vliegend hert loste dit op door naar mij toe te lopen zodra zij weer op haar poten stond.

Ik liep langzaam achteruit richting overkant van het pad en zij volgde mij.

Ik moedigde haar aan en zij bleef mij volgen tot we aan de overkant waren aangeland en zij het bos in kon lopen.

Ati en ik liepen weer verder naar onze bestemming, dit keer niet gevolgd door het vliegend hert.

Dat was een bijzondere belevenis.

Vliegend hert op haar rug, foto Annemarie Kooistra

Midden en rechts Annemarie met Vliegend hert, foto Ati Vijge

Het jaar van de steenuil

door: Wim Hamer, foto's van de auteur

De steenuil is de bekendste van de kleinere uilensoorten. Het uiltje is ongeveer 21 tot 23 cm groot en heeft een spanwijdte van 54 tot 58 cm. Daarmee is de steenuil nauwelijks groter dan een merel maar hij lijkt wel groter door zijn opgezette veren. Het verenkleed is overwegend bruin tot grijsbruin met witte streepjes en druppelvormige vlekken. Maar het meest herkenbare kenmerk zijn wel de felle gele ogen met donkere pupillen waarmee hij je intens kan aankijken. Hij heeft gevederde poten die niet altijd goed te zien zijn.

In ons land is hij van oudsher een bekende verschijning in vooral kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De steenuil schuwt de menselijke omgeving niet en broed vaak op boerenerven, vooral als deze voldoende natuurlijke variatie bieden. Dan kan een steenuil op een klein oppervlak alles vinden wat hij nodig heeft.

Leefgebied

Steenuilen houden van een halfopen agrarisch landschap met bomen en struiken. Ze nestelen in holtes in bomen of in een donker hoekje van een schuur of een zolder. Het jachtgebied is 2 tot 100 ha groot, afhankelijk van het voedselaanbod. Het is belangrijk dat er voldoende zitplaatsen en uitkijkposten in het gebied aanwezig zijn. Vanaf paaltjes of andere verhogingen zoekt de steenuil naar voedsel en vliegt daar in golvende vlucht op af. In tegenstelling tot de meeste andere uilensoorten zijn steenuilen ook overdag actief.

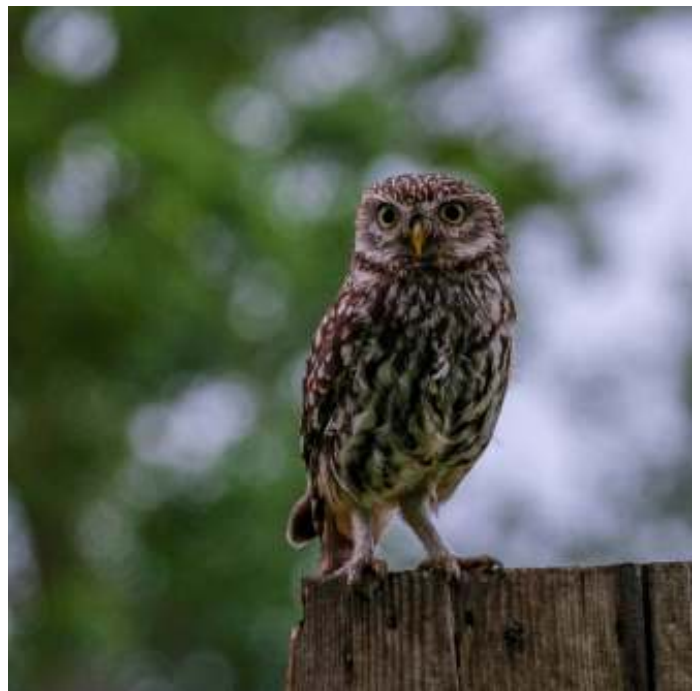

Voedsel

Een steenuil eet eigenlijk van alles. Hij kan zich goed aanpassen aan het lokale voedselaanbod. Op het menu staan voornamelijk muizen en insecten maar ook wel andere kleine dieren. In de braakballen van een steenuil kun je vaak de glimmende schildjes van kevertjes herkennen.

Voortplanting

Steenuilen zijn bijzonder trouw aan een eenmaal gekozen territorium. Partners blijven elkaar voor het leven trouw. De baltstijd is van februari tot april. Daarna worden er 3 tot 5 eieren gelegd, die na 4 weken uitkomen. Na een maand verlaten de jonge steenuilen het nest. Ze worden nog zo'n 5 weken door de ouders gevoerd. Daarna zoeken ze hun eigen territorium.

um. Steenuilen broeden 1 maal per jaar. Bij de gefotografeerde steenuil liggen 4 eieren in het nest. De locatie van deze steenuiltjes mag ik niet bekend maken om versterking te voorkomen.

Bedreiging

Sinds de jaren '50 van de vorige eeuw is de soort sterk achteruit gegaan.

De belangrijkste oorzaken hiervan zijn het verdwijnen van geschikte leefgebieden, een tekort aan geschikte nestplaatsen en de geringe overlevingskans van jongen en ook die van de ouders. In Nederland is de schatting dat er nog zo'n 9000 broedparen zijn en daarmee staat de steenuil op de rode lijst. Meer informatie: https://pub.sovon.nl/static/publicaties/Voorstudie_Jaar_van_de_Steenuil_rapport_2025-131.pdf

Natuur in huis

door: Peter Pfaff

In een hoekje bij ons op het toilet huist al enige dagen een spin. Steeds denk ik weer: even vangen en buiten in de tuin los laten. Voordat ik daartoe overga, maak ik toch nog even een foto en zoek met de app 'Obsidentify' op welke soort dit betreft. Uitslag: 100% Grote trilspin. Enig snuffelen op internet leert dat deze soort behoort tot de familie Pholcidae (Trilspinnen), spinnen met zeer lange, dunne poten waarvan alle soorten een wat rommelig open web maken met kriskras draden. Vanwege de lange poten worden deze trilspinnen nogal eens verward met hooiwagens, maar deze hebben een lichaam dat ogenschijnlijk uit één deel bestaat, terwijl andere spinnen een duidelijk gescheiden voor- en achterlichaam hebben. Op de foto is dat ook goed te zien. Onder de trilspinnen zijn er nogal wat exoten die ons land 'veroveren'. Maar voor nu houd ik me maar even bij de Grote trilspin.

Kenmerken

Lichaamslengte: 8 - 10mm, 7 - 10mm.
Achterlichaam tamelijk cilindrisch gevormd en ongeveer 3x zo lang als breed.
Achterlichaam meest licht grijs-bruin, met een vage donkere tekening.
Kopgedeelte hoger dan de rest van het voorlichaam.
Wanneer een insect of een andere spin verstrikt raakt in het web gooit de trilspin nieuwe draden over de prooi en snoert deze vervolgens in. Dankzij haar lange poten kan zij dit vanaf een afstand doen. Zodra de prooi machteloos is, komt de trilspin dichterbij en eet zij de prooi op. Ze kunnen vrij grote prooien vangen waaronder huisspinnen (*Tegenaria*). Als de spinnen worden verstoord bewegen ze snel heen en weer ('trillen') waardoor het lijkt alsof ze vervagen.
De soort blijkt van nature veelal in grotten en natuurlijke holten voor te komen, maar in de stedelijke omgeving vinden we ze vooral in en rond gebouwen. Sterker nog: ik las dat deze spinnensoort in vrijwel ieder gebouw algemeen voorkomt. Dus niet alleen bij ons, maar ook bij de burens en ook bij u als lezer van dit artikel. Vaak blijken ze te zitten aan de randen van het plafond, maar bij ons dus op het toilet.
Met al die wetenschap heb ik nu besloten het beestje maar gewoon te laten zitten en iedere keer bij een toiletbezoek check ik even of onze huisgenoot nog aanwezig is.

Grote trilspin, foto Peter Pfaff

Amfibieënoverzetactie 2026

Een deel van de afzetting en een opvangemmer, foto Hans Fondse

Vanaf 1982 komt de KNNV jaarlijks in actie. In het vroege voorjaar wordt bij een stuk weg langs de Jhr. Dr. C.J. Sandbergweg door vrijwilligers 350 meter afzetting met gaas geplaatst. Om de paar meter wordt er langs de afzetting een emmer ingegraven. Dit om de padden, kikkers en salamanders in emmers op te vangen.

In het voorjaar trekken deze amfibieën tijdens duisternis over de drukke weg naar de grote vijver bij huize Leuvenum om daar eieren af te zetten. Door de afzetting met gaas wijken ze wat uit en komen in één van de emmers terecht. Elke morgen worden ze door medewerkers opgehaald en naar de vijver gebracht. Dit jaar startte de overzetactie op vrijdag 20 februari en werd op 21 februari al een eerste pad in een emmer aangetroffen. De actie heeft geduurd tot dinsdag 31 maart. Voor de weg terug is een overzetactie niet nodig omdat dan de eieren zijn afgezet, de temperatuur hoger is (de dieren sneller) en de duisternis pas in de nacht is (minder verkeer). In de zomer vind je zelden een doodgereden amfibie.

De aantallen opvergezette amfibieën:

	Gewone pad	Bruine kikker	Salamander
2026	284	138	17
2025	295	142	139

De eerste pad die goed en tevreden naar de vijver wordt gebracht, foto Hans Fondse

De aantallen kunnen per jaar nogal verschillen omdat in de afzetting grote openingen voor paden en wegen zijn waar er tientallen platgereden worden. Ook kunnen een zachte winter, een droge zomer, ziekten e.d. van invloed zijn. Elke overgezette pad, kikker of salamander kan zorgen voor talloze nakomelingen!

Wij danken de Gemeente Ermelo (in het bijzonder Hans Slijkhuis), de medewerkers van het districtskantoor Natuurmonumenten, de medewerkers van Huize Leuvenum en alle KNNV-medewerkers voor hun medewerking en inzet voor het beschermen van de amfibieën.

De coördinatoren, Hans Fondse en Lynn Knossen

Verslagen

Wolfspin, foto Marianne Keeris

Minicursus Spinnen

zaterdag 18 april 2026

De excursie vond plaats vlakbij de watertoren bij het Beekhuizerzand. Op het zandpad zagen we al meteen een kleine Wolfspin (*Pardosa spec.*), een kleine jager. Even later zagen we een Komkommerspin (*Araniella spec.*) en een Panterspin (*Alopecosa spec.*), nadat David met zijn canvas zak langs de struiken had gestreken. Op deze wijze konden werkelijk overal kleine spinnetjes worden 'geogst'.

Een kleine greep uit onze score: Witvlek-heidekogelspin (*Theridion simile*), Bonte springspin (*Evarcha falcata*), een Blinkertje (*Heliophanus spec.*), een Schorsmarpissa (*Marpissa muscosa*) - uiteraard op schors - en een Brede wielwebspin (*Agalenatea redii*) op een lage den.

Dat een spin ook als een poezelig knuffeldiertje kan overkomen, bewees de kleine Bergspringspin (*Euophrys petrensis*), met zijn koddige lijfje, grote ogen en witte teddy palpaes. Zo heten de uitsteeksels bij de mond. Vertederd aanschouwden we deze kleine rakker. Daarna keerde ieder tevreden huiswaarts.

Schorsmarpissa, foto Marianne Keeris

Brede wielwebspin, foto Marianne Keeris

KNNV Weekend Natuurbeleving

donderdag 7 mei door Ati Vijge en Betty Dekker

We kwamen van alle kanten naar de parkeerplaats bij de Berenschotse watermolen om te wandelen in Bekendelle, in de volksmond Bekkendelle genoemd.

Ieder had zo zijn eigen verblijfplaats geregeld om dit weekend te overnachten. Peter Pfaff had vooraf al veel onderzoek gedaan naar de diverse mooie natuurgebieden om te bezoeken en daar waren ook al enige voorkeuren uit voortgekomen, waaronder Bekkendelle.

Zo startten we om 13.00 uur met onze speurtocht in dit moerasbos. We kwamen er de echte Gele dovenetel tegen, zonder de bontgekleurde bladeren zoals we die in tuinen wel zien. De wandeling werd begeleid onder luide vogelzang van onder andere Tjiftjaf, Zwartkop, Houtduif en Holenduif. We stuitten op een gegeven moment op Schaafstro, waarvan de dunne stengels worden gebruikt om de rietjes van bijvoorbeeld hobo's fijn te schuren. Het moerasbos wordt doorkruist door de Boven-Slinge, een plek waar we een poosje bleven staan in de hoop een libelle tegen te komen. Helaas zagen we alleen maar waterkevers over het wateroppervlak lopen. Geen enkele vogel kwam even langs om er te badden of te drinken. Gelukkig zagen we wel de nodige dagvlinders als: Oranjetipje, Groot koolwitje, Citroenvlinder, Landkaartje en Bont zandoogje. Aan plantjes verder ook geen gebrek: onder andere Moerasmuur, Groot heksenkruid, Dagkoekoeksbloem en diverse varensoorten. Toen we even buiten het gebied liepen, zagen we een boom die we aanvankelijk niet thuis konden brengen. Het bleek

om een okkernoot te gaan, compleet met mannelijke bloemaren die erg lang waren.

Als klap op de vuurpijl zagen we aan het einde van onze wandeling, nu opnieuw bij de Boven-Slinge, een vers uitgeslopen Beekrombout. Deze zat zo prachtig stil op een braamblad, dat we deze mooie libellensoort uitgebreid konden bewonderen en zelfs fotograferen. De dag kon niet meer stuk en eindigde zoals gewoonlijk op een terras voor een versnapering met uitzicht op de watermolen.

Beekrombout, foto Ati Vijge
vrijdag 8 mei door Sieby Dooyewaard
Half zeven loopt de wekker af. We gaan vandaag op pad met de KNNV. De andere deelnemers zitten al in Winterswijk maar wij komen een dagje later. Daarom stappen we al om half acht in de auto en gaan op weg van Ermelo naar Winterswijk: het Vragenderveen. Vraag me niet precies waar dat is, dat ga ik vandaag ontdekken. De reis gaat voorspoedig en we zijn iets over negenen op de plaats van bestemming. Vragenderveen! Een mooi hoogveengebied waar we onder leiding van een gids een wandeling gaan maken met 12 andere KNNV leden, met vooral één doel: het vinden van het Bont dikkopje. En dat duurde niet lang. Een prachtig klein vlindertje dat uiteraard door iedereen gefotografeerd moet worden. Niet alleen de gids beschikt over veel kennis en informatie, ook de andere KNNV-ers weten veel. Zo kan Loek ons het verschil uitleggen tussen de verschillende varens en kan ik nu vooral onthouden dat de adelaarsvaren alleen op een steel staat.

Excursie in het Vragenderveen, foto Wilma Stoof

Natuurmonumenten werkt samen de Stichting Marke Vragender Veen om het hoogveengebied ook werkelijk zo te houden. Daarvoor is samenwerking met de boeren die een deel van dit land onderhouden van essentieel belang.

Om te zorgen dat het water op bepaalde plekken blijft zijn dammen aangelegd. Eerst van hout, maar nu van materiaal wat langer houdbaar is. Het kenmerkende veenmos is overal zichtbaar. Heel bijzonder is het Veenpluis en het Eenarig wollegras. Het maakt het gebied een beetje mysterieus. We horen ondertussen de Kraanvogels maar zien ze niet. We nemen uitgebreid de tijd om stil te staan bij de Natuur Observatie Post. Een aantal van ons klimt ook naar boven. Dan zien we plotseling de kraanvogels vliegen, eerst twee en wat later nog eens drie.

Degenen die naar boven zijn geklommen, kunnen de vogels zien dalen en rondstappen op hun broedplaats.

We maken een uitstapje om de Rijsbes te zien. De Rijsbes vormt in het Vragenderveen een van de grootste concentraties van Europa volgens de gids.

De groep zwemt uit, de een wil vooral insecten zien, de ander planten, de gids wil vertellen over het Vragenderveen. En zo komt iedereen aan zijn of haar trekken. Het is een prachtig gebied. Zeker de moeite waard om nog eens terug te komen.

Later op de dag maken we een uitstapje naar het Korenburgerveen. We parkeren de auto's tegen beter weten in langs de kant van de weg. Dat mag niet. Na een waarschuwing op het bord bij de ingang van het gebied besluiten we om toch de auto's te verplaatsen. Net op tijd, want de politie was al gewaarschuwd.

De eerste poel wordt dicht bevolkt door de Groene kikkers en zij laten van zich horen. Jammer genoeg geen libellen. Maar langs de kant van het pad beginnende Gevlekte orchis, Moeraskartelblad en bij de volgende poel eindelijk een Viervleklibel. We horen de Middelste bonte specht en wandelen langzaam maar zeker naar het vlonderpad. Dick en ik haken af, wij hebben nog een andere afspraak. Maar op de terugweg zien wij op het houten bruggetje 4 Levendbarende hagedissen. Deze avond verzamelen de deelnemers zich allen bij het huisje waar Wilma, Betty, Ati en Peter overnachten. In de grote tuin drinken we met elkaar gezellig een drankje en verorberen we een hele berg pizza's. Tja, wandelen in de natuur maat nu eenmaal hongerig. Voordat ieder weer naar zijn of haar onderkomen vertrekt, maken we nog een groepsfoto.

zaterdag 9 mei door Wilma Stoof
Vandaag gaan vandaag we naar Willinks Weuste, dat is een beschermd natuurgebied met ondiep kalksteen. Het gebied ga je in bij de ingang van de steengroeve. Aan de linkerkant is het gebied afgesloten, maar we hebben wel zicht op de jonge Oehoes. Bij aankomst zijn ze met moeite te vinden in de rotswand, bij vertrek helaas niet meer. We kunnen een stuk pad door het bijzondere kalkgrasland wandelen. Al vrij snel wordt er iets bijzonders gezien: de Franse veldwesp met een nestje vastgemaakt op een grasspriet. Ik had het nog nooit gezien. Open nestje zonder papieren omhulsel, als een grijze 'honingraat'; hier is ruimte voor 10-20 wespen.

Er wordt volop genoten van allerlei bloemen, insecten en vlinders. We zien o.a. Kleine vuurvliinder, Icarusblauwtje en Boomblauwtje. We zien een Gevlekte orchis (eindelijk een bloeiend exemplaar), ook de bloeiende

Oehoe's kijken door het kijkscherm, foto Peter Pfaff

Egelboterbloem. Vandaag zien we het Heidekartelblad, dat kruipt in tegenstelling tot het meer omhoog groeiende Moeraskartelblad op het veengebied. Ook vinden we roze en blauwe Vleugeltjesbloemen. Op het gedeelte met mooie waterpartijen zien we Groene- en Bastaardzandloopkevers in groten getale. Vanaf ons lunchbankje bewonderen we een Torenvalk. Op de terugweg zien sommigen van ons 2 Hazelwormen.

We houden een stop bij een leuk theehuis met uiteraard gebak erbij. Eind van de middag is er voor een aantal van ons nog een excursie in de Steengroeve. Overdag waren de geologengroepen actief aanwezig. In deze groeve wordt kalksteen gewonnen. Dit is een bijzondere locatie, want de lagen die hier aan het oppervlak liggen, zijn bijna 240 miljoen jaar oud! In de groeves zie je lagen van lichtgroene en grijze kalksteen, Muschelkalk. Daarin worden bijzondere vondsten gedaan, zoals de fossiele resten van een van de oudste diersoorten die we in Nederland kennen, de Nothosaurus (een uitgestorven reptiel). We kunnen enkele vondsten in een containermuseum bewonderen. Helaas mogen we zelf niets hakken of voelen.

zondag 10 mei door Peter Pfaff
Het is alweer zondagmorgen als de wekker gaat en dat betekent dat onze laatste dag in Winterswijk is aangebroken. Wij moeten om 10.00 uur uitchecken dus: vroeg opstaan, ontbijten en natuurlijk alles weer netjes achterlaten zoals we het aantreffen. Met vier personen is dat uiteindelijk snel gelukt en ruim voor 10 uur nemen we afscheid van onze gastvrouw. Met de andere deelnemers hebben we om half 11 afgesproken op de parkeerplaats bij Wijngaard Hesselink even ten noordoosten van Winterswijk.

Vanaf hier maken we een wandeling door het natuurgebied Dottinkrade, een gemengd bos waar de Ratumse Beek doorheen slingert. Vereniging Natuurmonumenten is hier de eigenaar en heeft in die delen waar Fijnspar en Lariks groeien, open plekken gecreëerd zodat daar licht op de bodem kan vallen, waardoor op den duur een gevarieerder bos ontstaat. Ook werd in samenwerking met het waterschap Rijn en IJssel in 2003 de oorspronkelijke meanderende loop van de Ratumse Beek hersteld. In de 20e eeuw was de beek op een aantal plaatsen gekanaliseerd om het water versneld af te kunnen voeren, wat gunstig was voor de landbouw maar minder gunstig voor de natuur. Het vochtige beekdal droogde daardoor uit en bijzondere planten verdwenen. Nu het beekdal weer natter is geworden, keert de oorspronkelijke vegetatie langzaam terug.

Hoewel het bos fraai oogt, viel ons op dat de vegetatie wel erg was verruigd met o.a. veel Braam en Brandnetel. Dit neemt echter niet weg dat we volop genoten van het nog steeds mooie weer. Bij de beek troffen we weer Bosbeekjuffers aan. Een deel van de groep zocht wat sneller het terras bij de wijngaard op en het andere deel maakte de wandeling geheel af.

Onder het genot van koffie en een uitstekend stuk gebak sloten we het weekend formeel af waarna een ieder weer zijn eigen gang kon gaan. Wij bezochten nog even het Wooldsveen, voor een wandeling over een Vlonderpad. Volgens zeggen van een wandelaar die we hier tegen kwamen en die hier goed bekend was, was het veen behoorlijk uitgedroogd. Desondanks ook hier weer wat leuke soorten zoals o.a. de Zomertaling en diverse Bonte dikkopjes. Langzaamaan wordt het voor ons tijd om huiswaarts te rijden. We kunnen terugkijken op een leuk en geslaagd weekend met mooie waarnemingen, een goede sfeer en veel gezelligheid.

Voordelig: de periodieke gift!

Met een periodieke gift ondersteun je onze vereniging minimaal vijf jaar lang met een vast bedrag per kalenderjaar. De afspraken hierover leggen we vast in een onderhandse overeenkomst. Het voordeel is dat deze gift altijd volledig aftrekbaar is van de inkomstenbelasting. Het mes snijdt zo aan twee kanten: de vereniging (met ANBI-status) krijgt extra inkomsten en voor de gever is het fiscaal gunstig.

Praktisch gaat het zo:

- Wij gebruiken het formulier van de Belastingdienst. De vereniging vult het meeste in en het lid vult aan. Na afloop krijgt iedere partij een afschrift.
- De schenking moet minimaal vijf kalenderjaren duren, maar langer mag ook. Ieder jaar wel hetzelfde bedrag.
- De overeenkomst eindigt in ieder geval bij het overlijden van de schenker.
- Het te schenken bedrag is vrij. De gift mag los staan van de contributie, maar dat hoeft niet. De gift mag ook het contributiebedrag zijn plus een bedrag daar bovenop. In dat geval wordt er niet meer afzonderlijk contributie geïnd.
- Het doen van de gift kan via eigen overboeking op een zelf gekozen moment of via automatische incasso.

Zie voor meer informatie de website van de Belastingdienst <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/aftrek-en-kortingen/content/verschil-periodieke-giften-gewone-giften>. Vragen of beginnen met een periodieke gift? Neem contact op met Maryke Mak, de penningmeester.

Wandelen met oog voor de natuur, Kroondomein Het Loo

woensdag 13 mei 2026

Met in totaal 16 personen hebben we een mooie route gelopen in het paleispark o.l.v. een deskundige gids. Het paleispark kent een rijke historie. Het is 650 hectare groot en eigendom van de Staat de Nederlanden, de Koning beheert het.

Vanaf 1700 is er gewerkt aan het landschap met paden, sprengen, vijvers en afwisseling tussen open plekken en boompartijen.

Een klein stukje van de historie

In 1875 kreeg koning Willem III het jachtrecht op de Veluwe, hij had grote militaire successen behaald en de Staten van Gelre schonken dit jachtrecht als waardering voor zijn succes.

Hij besloot het kasteel het Oude Loo te kopen met de bedoeling een nieuw paleis te bouwen. met park en tuin in barokke stijl. Belangrijk voor hem was de aanwezigheid van water in en om het park. Dit werd paleis Het Loo, met park en tuin.

De opvolgers van Willem III breidden langzaam het grondgebied uit tot aan het Uddelermeer en Hoog-Soeren.

Na het huwelijk van koningin Wilhelmina en prins Hendrik in 1901 werd het nog verder uitgebreid tot 10.000 hectare, het grootste landgoed van Nederland. Koningin Wilhelmina heeft ervoor gezorgd dat het staatsbezit werd, om versnippering van eigendom te voorkomen. Ook de Veluwezoom was haar eigendom, in 1911 heeft Natuurmonumenten dit gekocht.

De bijgevoegde foto's geven een indruk van onze wandeling, met dank aan onze gids. Ze zijn gemaakt door leden van de app-groep Oog voor de natuur
Bronvermelding: Jan Neeffjes en Hans Bleumink: De Veluwe

1 Zwarte zwaan

2 Bruggetje

3 Sprengkop

4 Groep

5 Zakdoekjesboom

6 Zakdoekjesboom

7 Grote Vijver

8 Het Oude Loo

1

2

3

4

5

6

7

8

Paarbladig goudveil langs sprengenkop, foto Annemarie Kooistra

Zoeken naar goudveil bij Ugchelen

zaterdag 16 mei 2026

We vertrokken met zeven personen op weg naar een zeer gevarieerde wandeling richting Ugchelen, waar zich nog een persoon bij ons aansloot. Langs de sprengenkopen zagen we Smalle en Brede stekelvaren en Dubbelloof en enkele Zwarte soldaatjes. Ver onder ons langs een andere beek zagen we veel Paarbladig goudveil staan en in de beek stonden verschillende Beekmijtertjes.

Hier en daar kwam de Gewone salomonszegel voor en de Witte klaverzuring.

In een andere sprengbeek lag een kunstwerk dat 'zilveren druppels' als naam had.

Bij het Salamandergat krioelde het van de dikkopjes en daar groeiden Gele lissen en Waterdrieblad.

We passeerden een graf op een hoger bosgedeelte en kwamen uit op een pad tussen de bosrand en een heideveld.

Daar zagen we in een Zomereik een rups van de Grote wintervlinder en een enkele Gestreepte bladsnuitkever. Tenslotte kwamen we uit op een pad tussen een akker en een bosrand. De plantjes die daar stonden werden ook bekeken.

Dat waren o.a. gewone Reigersbek, Akkerviooltje en Witte dovenetel. Op de laatste kwam een Gamma-uiltje af en verschillende lieveheersbeestjes. Ook liet een Distelvlinder zich even zien.

Na de wandeling reden we naar 't Leesten met zijn vijver met daarin verschillende waterplanten.

Na in het restaurant iets gedronken te hebben, vertrokken we weer huiswaarts na een geslaagde excursie.

Annemarie Kooistra

Beekmijtertje in sprengenkop, foto Annemarie Kooistra

Vogelwandeling in de Flevopolder

woensdagavond 20 mei 2026

Met vijf deelnemers liepen we om 19.00 uur over het pad door het broekbos waar de Kapteinshut in ligt. De hut is van Natuurmonumenten en genoemd naar de ontwerper Sander Kaptein. Dit gebied wordt opzettelijk matig onderhouden. Omgevallen bomen laten men liggen zodat veel insecten van de resten van de boom gebruik kunnen maken. De hut is cirkelvormig gebouwd rond de stronk van een oude wilg en het rieten dak is gemaakt van riet uit de directe omgeving. We hoorden direct een Zanglijster en in de plassen het geluid van Groene kikkers. Omdat de temperatuur wat aan de lage kant was, zongen de rietvogels niet uitbundig. Wel hoorden we af en toe een Rietzanger, Kleine karekiet, een Cetti's zanger en een Rietgors. Op de plas waren een paar Futen, een paar Dodaarzen en enkele Wilde eenden. In de hoge boom enkele jonge Aalscholvers. We besloten terug te

Kapteinshut, foto Hans Fondse

gaan en een deel van de Strandgaperweg te lopen. Was het snorrende geluid nu van een Snor of van een Sprinkhaanzanger? Met de smartphone besliste Obsidentify voor een Sprinkhaanzanger. De weilanden langs de weg zijn dankzij het beheer zeer bloemrijk en bijzonder fraai. Om tien uur eindigden we deze excursie. Hans Fondse

Ontdek de kleine marterachtigen

donderdag 21 mei 2026

Met maar liefst 28 toehoorders in De Witte Heide was deze lezing druk bezocht en getuige de enthousiaste reacties na afloop was de avond zeer geslaagd!

Oud-boswachter uit de Vechtstreek Arend Spijker verzorgde deze lezing over kleine marterachtigen in Nederland. Hij begon zijn presentatie met de meer bekende Boom- en Steenmarter en de verschillen daartussen. Vervolgens ging hij uitgebreid in op de verborgen levens van de kleinere soorten: Wezel, Hermelijn en Bunzing. Boeiend nam Arend de volle zaal mee in zijn verhaal.

Het is verbazingwekkend hoe het kleinste roofzoogdier van de wereld - de wezel - met zijn ongeveer 20 cm, een volwassen konijn weet te pakken. Of hoe een hermelijn achter een haas aangaat die echt véél groter is dan hijzelf. Deze opzienbarende feiten werden met fraaie filmfragmenten opgeluisterd, waar menigeen met open mond naar zat te kijken.

Verder werd belicht dat deze dieren in aantal achteruit zijn gegaan door habitatverlies (minder authentiek boerenland, versnippering van natuurgebieden) en verminderd voedselaanbod, waaronder (woel)muizen en konijnen. Ook toegenomen

Foto Gert Schuurman

verkeersdrukke eist zijn tol.

De aandacht voor deze dieren was in de Week van de Biodiversiteit zeer op zijn plaats.

Na deze avond ga je zeker anders kijken naar deze dieren, die soms onterecht wat negatief in beeld komen.

Op zoek naar de Nachtzwaluw

woensdag 10 juni 2026

Met acht belangstellenden vertrokken we om 22.00 uur lopend vanaf de Schaapskooi op de Ermelosche Heide. De weersgesteldheid was wat twijfelachtig, ver weg boven het Randmeer een felrode zonsondergang en in andere richtingen donkere buien zichtbaar. De temperatuur was onder de tien graden, maar het bleef die avond droog. We hadden nog maar een paar honderd meter gelopen toen we al verder weg het merkwaardige ratelende geluid van een Nachtzwaluw hoorden. We besloten over de zandpaden die kant op te lopen. We hoorden ook het geluid van een Koekoek en het merkwaardige geluid van een vrouwtjes-Koekoek. Van een paar kanten geluid van Nachtzwaluwen. Toen we dichterbij een boom met een Nachtzwaluw kwamen, deed zich een merkwaardig verschijnsel voor. De vogel vloog meerdere keren met grote bogen om ons gezelschap heen en ging af en toe in een boom 'zingen' (ratelen). Was dit omdat in onze omgeving insecten op onze warmte afkwamen? Door de wat lage temperatuur zagen ook wij geen nachtvinders en andere insecten. Geen van ons had zoiets ooit eerder ervaren. Mooi was de bouw van deze "vreemde vogels" te zien. Tegen elf uur stopten wij deze geslaagde excursie.

Hans Fondse

Foto Henk de Lange

Excursies en avonden

Wandeling door de Groene zoom

woensdag 2 september 2026

18:30 uur kasteel Groot Horloo, Ermelo

Verwachte eindtijd: 21:00 uur

Basiskwaliteit natuur: wandeling door de Groene zoom

De werkgroep natuurgegevens verkent dit jaar de mogelijkheden voor het werken met de basiskwaliteit natuur. Na een voorbeschuiving in februari is op 27 mei een excursie gehouden langs de Groenezoomweg vanaf het Zwartepad richting het kasteel. We zagen zoveel leuke planten en insecten dat we tot halverwege zijn gekomen. Daarom willen we nog een vervolg plannen. Het kan niet al te laat in het seizoen dus er is nu ingezet op woensdag 2 september om 18.30 uur bij het kasteel Groot Horloo. Dan lopen we richting het Zwartepad.

Een deel van de werkgroep heeft zich aangemeld voor het landelijke symposium van de KNNV over de basiskwaliteit natuur op vr 4 september. Daar hopen we goede ideeën op te halen.

Informatie: Lex Groenewold, a.w. groenewold@hetnet.nl, 0341-561741
Aanmelden uiterlijk 30 augustus 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Varen-fietsexcursie Speulderbos

donderdag 3 september 2026

9:30 uur Drieseweg 86, Putten

Verwachte eindtijd: 12:00 uur

Sinds hun vestiging op de Veluwe, nu vijf jaar geleden, inventariseren Geertje en (vooral) Loek varens in de omgeving van Putten en Ermelo. Zij wonen aan de oostrand van Putten, tegen het Speulderbos aan. Vele kilometers fietsen en wandelen hebben aardig wat soorten opgeleverd. Op betrekkelijk korte afstand van hun huis kunnen we al elf soorten zien, o.a. Stippelvaren en Gebogen driehoeksvaren, beide zeer zeldzaam in Nederland. Het is toch net wat ver om te lopen, dus kom op de

Gebogen driehoeksvaren, *Gymnocarpium dryopteris*, in het Speulderbos aan de Laak op de grens van Ermelo en Putten op 17 mei 2026, foto Loek Batenburg

fiets, of neem een fiets mee (er zijn een paar leenfietsen beschikbaar). De excursie duurt tot 12.00 uur. Daarna zijn de deelnemers welkom voor koffie, thee etc. bij Loek en Geertje thuis. In de tuin groeien ruim 20 soorten varens, bijna allemaal inheems in Nederland. Informatie: Loek Batenburg, loek.batenburg@gmail.com, 06-12950962
Aanmelden uiterlijk 1 september 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Fête de la Nature

zaterdag 5 september 2026

11:00 uur in de Natuurtuin Ermelo

Verwachte eindtijd: 15:30 uur

Op zaterdag 5 september is voor de zesde keer het Fête de la Nature in de Natuurtuin de Zandkamp in Ermelo. De dag wordt om 11 uur geopend door wethouder Annemiek van Loon. Daarna is er van 11.00 tot 15.30 uur een unieke

Informatiestands, foto Dick Dooyewaard

Muziek en publiek, foto Dick Dooyewaard

mix van natuurbeleving, informatie, activiteiten en muziek voor alle leeftijden.

De gehele dag zijn er informatiestands van de deelnemende organisaties: Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV) Noordwest-Veluwe, Natuur- en milieuplatform (NMP) Ermelo, wijkvereniging West, gemeente Ermelo, het Voedselbos Ermelo, de Stichting Telgtereng en de Wespenstichting.

De bijenstal kan bezocht worden met uitleg van de imkers over het boeiende leven van honingbijen.

Er zijn creatafels waar o.a. geknutseld kan worden met schoon afval.

Luisteren naar muziek, foto Dick Dooyewaard

Het is mogelijk om 'vrij' te schilderen in de tuin (ezels en canvas aanwezig) en er kan deelgenomen worden aan rondleidingen.

Voor kinderen zijn er o.a. een kabouterspeurtocht en een speurtocht door de tuin.

Het complete programma is vanaf half augustus te vinden op de websites van KNNV Noordwest Veluwe en het NMP Ermelo, die dit organiseren in samenwerking met de gemeente Ermelo en de genoemde organisaties. In het Fête-café is koffie/thee en sap verkrijgbaar en tussen de middag worden er poffertjes verkocht. Elk jaar weer een groot succes voor jong en oud! Betalen contant of via een QR code. De natuurtuin is te vinden tussen de Konijnenwal en de Zandkampweg, beide zandwegen ten westen van de Arendlaan. Toegang is gratis. Er is vrijwel geen parkeerruimte. Aanbevolen wordt om per fiets te komen of te parkeren bij de Balverszaal aan de Arendlaan.

Pauwoogpijlstaart, foto Dick Dooyewaard

Nachtvliners kijken, foto Dick Dooyewaard

's Avonds kan gekeken worden naar nachtvliners vanaf 21.00 uur. Zie informatie elders.

Hiervoor aanmelden via de website van de KNNV <https://noordwestveluwe.knnv.nl/agenda>.

Programma:

11.00 uur opening door wethouder mevrouw Annemiek van Loon
11.10 -12.30 muziek: Charlie More met Keltische Folk, door Tobias Deleij (gitaar) Eline (dwarsfluit) en Rebecca (viool):
11.30 uur rondwandeling door de tuin
12.30 -13.30 muziek: Jos Jongeling: Americana, folk, Ierse muziek
12.00 -13.30 Fêtecafé: poffertjes
13.30-14.30 muziek: Richard Verburgt: easy listening, country and oldies
14.30 uur rondwandeling door de tuin
15.30 uur einde

Doorlopend: informatiekramen, bezoek bijenstal, fête-café, kabouterspeurtocht, speurtocht door de tuin, schilderen of knutselen met schoon afval, uitleg van de watertafel, vrij schilderen op canvas op aanwezige ezels in de tuin.

Informatie: Dick Dooyewaard, dick.dooyewaard@gmail.com, 0341-254538

Pauwoogpijlstaart, foto Dick Dooyewaard

Peper-en-zout-vlinder, foto Dick Dooyewaard

Minicursus Vleermuizen

donderdag 10 september 2026

19:30 uur De Witte Heide, Kerklaan 5a, Ermelo

Verwachte eindtijd: 10:00 uur

KNNV en NMP Ermelo organiseren een minicursus vleermuizen. Aansluitend is er in de schemering een zoektocht naar de vleermuizen. Lex Groenewold geeft deze avond een inkijk in het verborgen leven van vleermuizen. Hoe leven vleermuizen? Hoe jagen ze? Hoe communiceren ze? En hoe 'zien' ze in het donker? Maar ook zaken als: Welke soorten zijn er in ons land? En hoe kunnen we ze helpen?

Lex beschikt over drie bat-detectoren, die het geluid van de vleermuizen kunnen omzetten in voor ons hoorbare geluiden. Na afloop van het theoriegedeelte is er een excursie in de buurt, wandelend op zoek naar de vleermuizen met de bat-detectoren. N.B.: Als het geen geschikt weer is, wordt de cursus verschoven naar donderdag 17 september.

Aantal deelnemers is maximaal 20.

Kosten cursus: € 5,00, koffie/thee € 1,50.

Informatie: cursus@noordwestveluwe.knnv.nl.

Graag aanmelden voor 8 september via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Gewone dwergvleermuizen bij 's-Heeren Loo, foto Lex Groenewold

Vogelexcursie Delta Schuitenbeek

zaterdag 12 september 2026

Vertrek 9.00 uur Ermelo, 9.15 uur Harderwijk (halve-dag-excursie)

We gaan kijken of de vogeltrek al op gang is gekomen. Waarschijnlijk zijn de Grutto's al vertrokken. Vaak zijn er grote aantallen zwaluwen te zien, die zich klaarmaken voor de grote trek. Aanmelden uiterlijk donderdag 10 september via de website.

Algemene excursie naar het Kuinderbos

dinsdag 15 september 2026

Vertrektijd carpool Harderwijk: 9:00 uur, Ermelo: 8:45 uur

Verwachte eindtijd: 15:00 uur

Het Kuinderbos is het grootste en oudste bos in de Noordoostpolder en werd in de jaren '40 aangelegd. Sindsdien heeft het zich ontwikkeld tot een geweldig natuurgebied waar veel bijzondere planten, paddenstoelen, vlinders, roofvogels en roofdieren (boommarter en das) voorkomen. We bezoeken sowieso de Kuinderplas, een grote, diepe waterpartij omringd door een rijk landschap van bos, open plekken, vennen, moerassen en beekjes. Dit alles maakt het gebied een van de meest libellenrijke plekken van Nederland. Hoewel het libellenseizoen zijn einde nadert, kijken we hier tijdens onze wandeling zeker naar uit. Maar in het gebied is nog veel meer moois te zien. Daarom niet alleen aandacht voor libellen en andere insecten, maar vooral ook voor planten, varens, vogels en al het moois dat we op deze wandeling tegenkomen. Vanuit Harderwijk is het ongeveer 50 minuten rijden met de auto, dus we maken er een ¼ excursiedag van. Gaat u ook mee? Wij adviseren een eigen lunch en wat te drinken mee te nemen. We aanvaarden de terugreis omstreeks 15.00 uur. Informatie: Peter Pfaff, p.pfaff38@gmail.com, 06-10358554

Aanmelden uiterlijk 13 september 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Bijeenkomst fotografiewerkgroep Camera Natura

dinsdag 22 september 2026

19:30 uur De Vleugel, Oude Nijkerkerweg 4, Ermelo

Verwachte eindtijd: 21:30 uur

De fotografiewerkgroep Camera Natura komt maandelijks bij elkaar en bespreekt o.a. zelfgemaakte natuurfoto's.

In september moeten we allemaal de zwart-wit foto voor onze fotowedstrijd in oktober aanleveren.

De excursie van zaterdagochtend 26 september zal op de heide plaatsvinden.

Informatie: Wilma Stoof, w.

stoof@outlook.com, 06-12999887

Aanmelden is niet nodig.

Paddenstoelenwandeling in Drie

zaterdag 3 oktober 2026

13:30 uur parkeerplaats De Driese Berg, tussen Drie en Speuld.

Verwachte eindtijd: 16:00 uur

Paddenstoelenexcursie in Speulder- en Sprielderbos. Deze

paddenstoelenwandeling in een oud malebos komt langs oude loofbomen en enkele naaldbomen. In dit bos groeien verschillende soorten paddenstoelen o.a. de Valse teervlekkenzwam, de Beukenweerschijnzwam; de Kostgangerboleet en de Trechtercantharel.

Informatie: Dick Dooyewaard, dick.

dooyewaard@gmail.com, 0341-254538

Aanmelden uiterlijk 29 september 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Trechtercantharel, foto Annemarie Kooistra

Vogelexcursie Ooijpolder bij Nijmegen

zaterdag 10 oktober 2026

Vertrek 8.15 uur Harderwijk, 8.30 uur Ermelo (hele-dag-excursie)

De Ooijpolder is een mooi uiterwaardgebied van ongeveer 2000 hectare, langs de rivier de Waal. We lopen over dijken en onverharde struinpaden. In oktober is de Ooijpolder een prachtig herfstgebied, waar trekvogels en vroege wintergasten arriveren. Grote zilverreigers, Lepelaars en Kolganzen kunnen wellicht gespot worden. Het is een beetje pionieren want we zijn er lang niet geweest. Op waarneming.nl kun je de meest recente waarnemingen vinden. Aanmelden uiterlijk donderdag 8 oktober via de website.

Minicursus Paddenstoelen

donderdag 15 oktober 2026

20:00 uur De Witte Heide, Kerklaan 5 (zij-ingang linkerkant), Ermelo
Verwachte eindtijd: 22:00 uur
Paddenstoelen vormen een onderdeel van het zwammenrijk. Aan de orde komt o.a. de indeling van het zwammenrijk, het verschil tussen hogere en lagere zwammen en de functie van verschillende soorten paddenstoelen. Zo helpen zwammen bijvoorbeeld bij het afbreken van dood materiaal in de natuur. En uiteraard komt er een groot aantal paddenstoelen met hun kenmerken voorbij. De cursus wordt georganiseerd door KNNV en NMP gezamenlijk en gegeven door Annemarie Kooistra en Volkert Bakker.
Aantal deelnemers is maximaal 20.
Kosten € 5,- (graag contant), koffie en thee € 1,50.

Waaiertje, *Schizophyllum commune*, Marianne Keeris

Informatie: Marianne Keeris, cursus@noordwestveluwe.knnv.nl
Aanmelden uiterlijk 14 oktober 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Excursie Paddenstoelen

zaterdag 17 oktober 2026 13.30 uur
uitsluitend voor deelnemers aan de minicursus

Nacht van de Nacht

zaterdag 24 oktober 2026
19:00 uur Schaapskooi Ermelo
Verwachte eindtijd: 22:00 uur
Op zaterdag 24 oktober wordt weer de Nacht van de Nacht georganiseerd in en rond de Schaapskooi Ermelo aan de Drieërweg. De KNNV werkt er ook aan mee, samen met het NMP, Astra Alteria, Buitenlies en Groennetwerk. We vieren in de nacht dat de wintertijd ingaat de kracht van het duister. Alles is aardedonker rondom de schaapskooi; alleen in het bezoekerscentrum brandt nog wat licht. Er zijn excursies in het donker, lezingen, laserpointers, stellarium (3d presentatie van de sterrenhemel) en een tellurium (mechanisch model planeten-aarde) en bij geschikt weer zijn er telescopen opgesteld. Natuurorganisaties geven uitleg daarbij.
Entree is gratis (een deel van activiteiten is ook vrij toegankelijk), deelname lezingen € 2,50, excursies € 3,50.
Ticketverkoop vanaf 10 oktober uitsluitend via de website van de Schapedrift (www.schapedrift.nl).
Informatie: Lex Groenewold, a.w. groenewold@hetnet.nl, 0341-561741
Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Bijeenkomst fotografiewerkgroep Camera Natura

dinsdag 27 oktober 2026
19:30 uur De Vleugel, Oude Nijkerkerweg 4, Ermelo
Verwachte eindtijd: 21:30 uur
De fotografiewerkgroep Camera Natura komt maandelijks bij elkaar en bespreekt o.a. zelfgemaakte natuurfoto's.

Op dinsdag 27 oktober hebben wij onze Fotowedstrijd. We leveren in september allemaal een zwart-wit foto aan voor deze wedstrijd.

Met elkaar bespreken we de excursie voor zaterdagochtend 31 oktober 2026.
Informatie: Wilma Stoof, w. stoof@outlook.com, 0341-419493
Aanmelden is niet nodig.

Paddenstoelenexcursie naar Ronde Huis in Nunspeet

zaterdag 31 oktober 2026
Vertrektijd carpool Harderwijk: 13:40 uur, Ermelo: 13:30 uur
Verwachte eindtijd: 16:30 uur
Deze excursie begint in het Zandenbos in Nunspeet, waar vroeger het Ronde Huis stond.
Hier komen loof-en naaldbomen voor en een gedeelte heidelandschap.
Enkele soorten die hier gevonden werden zijn: Koningsmantel, Vermiljoenhoutzwam, Valse hanenkam en Gekraagde aardster.
De excursie staat onder leiding van Annemarie Kooistra.
Informatie: Dick Dooyewaard, dick. dooyewaard@gmail.com, 0341-254538
Aanmelden uiterlijk 26 oktober 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Koningsmantel, foto Annemarie Kooistra

Lezing: de Egel, rewilding in je achtertuin

woensdag 4 november 2026
19:45 uur De Witte Heide, Kerklaan 5 (zij-ingang linkerkant), Ermelo
Verwachte eindtijd: 21:30 uur
Ontdek de egel, zijn leefgebied, bescherming en het geschikt maken van de omgeving. Zeg maar rewilding dichtbij, in je achtertuin.
Egels hebben het moeilijk! Gelukkig kunnen we onze stekelvriendjes juist in

Egel, foto Marianne Keeris

onze groene wijken een veilige plek geven om het hele jaar door te leven. Leer hoe je egels op de juiste manier kunt helpen. Van een egelvriendelijke tuin en het vermijden van gevaren tot verantwoord voeren, vers water en een veilig egelhuisje. Met een paar simpele voorzieningen maak je al een groot verschil.

Een egel 's avonds in je tuin zien rondscharrelen of z'n nachtelijk bezoek op de wildcamera bekijken, dat maakt je zo blij!

De lezing wordt gegeven door Henk Gieteling, Zoogdierenwerkgroep IVN Deventer.

Kosten € 5,- (graag contant), koffie en thee € 1,50.

Informatie: Marianne Keeris, bestuurslid@noordwestveluwe.knnv.nl
Aanmelden uiterlijk 3 november 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Avond over insecten

dinsdag 17 november 2026

19:30 uur De Witte Heide, Kerklaan 5 a te Ermelo

Verwachte eindtijd: 22:00 uur

Het seizoen om buiten insecten te zoeken, te fotograferen of te bestuderen is wel zo'n beetje voorbij. Een goede gelegenheid voor de leden van de insectengroep en andere geïnteresseerde KNNV-leden om een keer een binnenactiviteit te organiseren. We doen dat aan de hand van zelfgemaakte foto's, we delen onze mooiste waarnemingen van het afgelopen seizoen, maken plannen voor volgend jaar én determineren wellicht aan de hand van meegenomen materiaal (foto's of dode insecten). Om de avond adequaat te benutten is het wenselijk

dat je je van te voren opgeeft en daarbij aangeeft of je wel of geen foto's of ander materiaal beschikbaar hebt. Degenen die zich aanmelden, krijgen t.z.t. nog nadere info over het aanleveren van foto's.

Informatie: Peter Pfaff, p.pfaff38@gmail.com, 06-10358554

Aanmelden uiterlijk 13 november 2026 via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Vogelexcursie Harderbroek (inden mogelijk) of Rondje Randmeer

zaterdag 21 november 2026

Vertrek 9.00 uur Ermelo, 9.15 uur Harderwijk (halve-dag-excursie)

Als het pad naar de vogelhut in Harderbroek te nat is, kiezen we voor het Rondje Randmeer, per auto. Aanmelden voor donderdag 19 november, via de website.

Een Gewone oeverlibel, *Orthetrum cancellatum*, op een Speerdistel, *Cirsium vulgare*, gefotografeerd door Marianne Keeris in haar eigen tuin.

**Hier had uw
advertentie
kunnen staan!!**

*Ontdek
Beleef
Bescherm*

**Tarieven per jaar
dus voor 3 nummers:**
€ 30 voor een kwart pagina
€ 55 voor een halve pagina
€ 100 voor een hele pagina

**Bijeenkomst fotografiewerkgroep
Camera Natura**

dinsdag 24 november 2026
19:30 uur De Vleugel, Oude
Nijkerkerweg 4, Ermelo
Verwachte eindtijd: 21:30 uur
De fotografiewerkgroep Camera Natura
komt maandelijks bij elkaar en
bespreekt oa zelfgemaakte natuurfoto's.
Op 24 november zal Aggie Walta een
fotoimpressie geven van haar reis naar
IJsland.
Met elkaar bespreken we de excursie
voor zaterdagochtend 28 november
2026.
Informatie: Wilma Stoof, w.
stoof@outlook.com, 06-12999887
Aanmelden is niet nodig.

Vogelexcursie Oostvaardersplassen

zaterdag 12 december 2026
Vertrek 9.00 Ermelo, 9.15 uur
Harderwijk (driekwart-dag-excursie)
We lopen een wandelroute door het
gebied vanaf het bezoekerscentrum
vanaf de Kitsweg in Lelystad en komen
langs diverse uitkijkpunten. Hier hopen
we diverse wintergasten te zien.
Aanmelden uiterlijk donderdag 10
december via de website.

Nieuwjaarsborrel

zaterdag 9 januari 2027
15:00 uur De Vleugel, Oude
Nijkerkerweg 4, Ermelo
Verwachte eindtijd: 17:00 uur
Reserveer alvast de datum voor onze
Nieuwjaarsborrel in de Vleugel in
Ermelo, van 15 tot 17 uur.

Verdere informatie volgt in het volgende
Linnaeusklokje.
Informatie: Wilma Stoof, w.
stoof@outlook.com, 0341-419493
Aanmelden uiterlijk 6 januari 2027 via
de aanmeldknop op de website. Je krijgt
een email ter bevestiging van je
aanmelding.

Inhoud

- Wat weet je van ...
- Functionarissen
- De vijf witsnuitlibellen
- Een wonderlijke ervaring
- Het jaar van de Steenuil
- Natuur in huis
- Amfibieënoverzetactie 2026
- Verslagen
- Voordelig: de periodieke gift!
- Excursies en avonden

Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging
Afdeling Noordwest-Veluwe
Opgericht 10 mei 1971
Secr.: secretaris@noordwestveluwe.knnv.nl
Mastmeen 53
3844 KE Harderwijk
KNNV-website: noordwestveluwe.knnv.nl

Agenda

september

- woensdag 2 Wandeling door de Groene zoom
- donderdag 3 Varen-fietsexcursie Speulderbos
- zaterdag 5 Fête de la Nature
- zaterdag 5 Nachtvinders kijken
- donderdag 10 Minicursus Vleermuizen
- zaterdag 12 Vogelexcursie Delta Schuitenbeek
- dinsdag 15 Algemene excursie Kuinderbos
- dinsdag 22 Camera Natura

oktober

- zaterdag 3 Paddenstoelenwandeling Drie
- zaterdag 10 Vogelexcursie Ooijpolder bij Nijmegen
- donderdag 15 Minicursus Paddenstoelen
- zaterdag 17 Excursie Paddenstoelen
- zaterdag 24 Nacht van de Nacht
- dinsdag 27 Camera Natura
- zaterdag 31 Paddenstoelenexcursie Ronde Huis Nunspeet

november

- woensdag 4 Lezing: de Egel, rewilding in je achtertuin
- dinsdag 17 Avond over insecten
- zaterdag 21 Vogelexcursie Harderbroek of Rondje Randmeer
- dinsdag 24 Camera Natura

december

- zaterdag 12 Vogelexcursie Oostvaardersplassen

januari

- zaterdag 9 Nieuwjaarsbijeenkomst

